

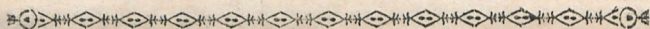
Gd. 62.

SCHEDIASMA OCTAVUM
DE VITA
ADOLPHI NASSOVII,
REGIS ROMANORVM,

A. M CC XCVIII.

ATTENTATAM AD MAJESTATIS
EIVS IMMINVTIONEM VSQVE.

QVO
AD LVSTRATIONEM
GYMNASII IDSTEINENSIS
VERNAM,

D. XXII. MENSIS MARTII, A. R. S. cō IO CC LXXIX.

HABENDAM,

FAVTORES ATQVE AMICOS
REI SCHOLASTICÆ

OMNI OBSERVANTIA INVITAT

JO. PETR. WAGNER,
PROFESSOR ET RECTOR GYMNASII.

WISBADII,
IMPRIMEBAT IO. SCHIRMER, AVL. ET REGIM. TYPOGRAPHVS,

SCHEDIASMA OCTAVUM
DE VITA
ADOLPHI NASSOVII
REGIS ROMANORUM

A. M. CC. XCIII.
ATTENTAM AD MAJESTATEM
EIVS IMMUNITATEM VSQVE

AD EVSTRATIONEM
GYMNASII IDSTINENSIS

PER
A. M. CC. XCIII.
HABENDAM

FAVORIS ATQVE AMICIS
REI SCHOLASTICAE

JO. PETER WAGNER
PROFESSOR ET RECTOR GYMNASII

WIEBADI
IMPRIMATUR A. M. CC. XCIII.

ACTA A. MCCXCVIII.

Venio nunc ad annum vitæ *Adolphi* ultimum, quo inimicissimi, quod obscurius excogitaverant, palam facere ausi sunt, ut Regi *Adolpho* imperium abrogarent, in hujus locum *Albertum*, Ducem Austriæ substituerent.

Rex igitur, qui consilia hostium cognita & perspecta habebat, insidias illorum vitare studens, initio anni in oppidis *Rheno* adjacentibus, quibus plurimam habebat fidem, commorabatur.

Neque tamen inter hos belli apparatus, quos pro rei necessitate agitabat animo, curam religionis in terris suis *Nassoicis* propagandæ neglexit, sed novum Monasterium *Clarenthal*, in vicinia *Wisbadii* constituendum, ut beneficiis exornaret, omnem adhibuit operam.

De quo eo lubentius referimus, quo certius est, illud non solum exemplum esse venerationis, qua res divinas profecutus sit; sed etiam hodie hujus Monasterii reditus *Ecclesie & Scholis Nassoicis* nutriendis, vel maxime inservire.

Ordo sanctæ *Clare* erat illo tempore recentior, qui in *Ecclesia* magis magisque efflorescere cœpit. Ipsa *Adolphi* mater *Adelheid* illius valde erat studiosa, sæpius *Moguntie* sacris *St. Clare* interfuit, suæque pietatis fructum tulit, ut *Moguntie*, comitante Rege *Rudolpho & Archiepiscopo Hen-*

rico, magnifice sepeliretur, ejusque nomen in lapide incisum. ad introitum Monasterii St. *Clare Moguntini* poneretur. (a)

Pari pietatis studio filia Regis *Adelheid* & soror *Richardis* ductæ, ad hujus ordinis societatem *Moguntia* accesserunt.

Quæ igitur cum Regina *Imagina* & *Diethero*, fratre Regis, viro ordinis *Predicatorum* non desierunt *Adolphum* impellere, ut novum quoddam St. *Clare* Monasterium pro sua & suorum progenitorum salute, in honorem Domini Jesu Christi, B. virginis Mariæ, atque virginis Sanctæ *Clare* instituire decerneret. Idque *Adolpho* facile persuaserunt, cum ille vestigia priorum principum persequens, lubenter Ecclesiæ & familiæ suæ prospiceret.

Vallis, in qua sedes hujus Monasterii constituta fuit, antea vocabatur *Bruderode* & ad curiam St. *Adelheidis* in *Biburg* (*Biberg*, *Biberich*,) pertinebat, quam mutato nomine *Clarenthal* appellari jussit. Quod prædium St. *Adelheidis* *Adolphus* ab ordine *Sancti Benedicti* in *Selsen* Alfatienfi emerat. Ipsum autem Monasterium *Selsen* *Sanctæ Adelheidi*, uxori Cæsaris *Otonis I.* originem debere, satis constat. (*)

Simul

(a) *Johann Georg Sagelgans Nassauische Geschlechtsstafel*, p. 6. conf. *Schediasma I.* p. 8.

(*) Litteræ, quibus prædium apud *Moskebach* & *Biburg* Monaster. *Selsen* ab *OTTONE III.* Imperatore a. 992. traditur, editæ sunt in *Joannis S.S. Mog. T. III.* p. 531. conf. *Schenckii* memorabilia *Wisbadenæ P. II.* p. 42. Quum vero minus accurato lectionis genere usi sunt, ex scripto genuino in tabulariis *Nosloicis* reposito, copiam illarum certiorè proferendam duxi: In nomine sanctæ & individue trinitatis. *Otto* divina favente gratia rex. Noverit omnium fidelium nostrorum p̄sentium scilicet & futurorum industria qualiter nos rogante carissima avia nostra *Adelheida* imperatrice *Augusta* quoddam prædium nostrum *Biburg* & *Moskebach* nuncupatum cum omnibus pertinentiis suis in pago *Cunigisfunderon* in Comitatu *Druwini* comitis situm *Salsen* cenobio in honorem apostolorum constructo pro remedio & elemosina sua & nostra & parentum nostrorum atque sanctæ *Romane* ecclesie sub libertate ab utrisque tradito, in proprium jus concessimus firmiterque donavimus cum terra dominicali vicina predicto prædio pertinentes ad castellum, in super etiam centum *XX. jornales* in alio loco adjacentes, ad predictum castellum respicientes cum banno & cum mancipiis utriusque sexus edificijs - terris, cultis & incultis, pratis, pascuis, vineis, campis, agris, silvis, aquis - aquarumve decursibus, piscationibus, Molendinis, mobilibus & in mobilibus, viis & inviis, exitibus & redditibus, questis & inquirendis, & cum aliis omnibus rebus, quæ dici vel nominari possunt, a nostro jure in predicti Monasterii jus ibi perpetualiter habendum transfundimus, ut servi Dei illic commorantes pro salute nostra & statu imperii nostri Dominum eternaliter exorent, & ut hec nostre concessionis Donatio, firmius, stabiliusque esse credatur, hoc nostrum preceptum inde conferibi manūque propria subtus roboratum anulo nostro sigillari jussimus. Signum Domini *Otonis* ————— gloriosissimi regis, *Hildibaldus* episcopus &

Simul noster aliam curtim *Arminruwe* dictam (vulgo *Armenruh*) cum bonis apud *Muschebach* (*Mosbacum*) quam Monasterium *Eberbacense* in *Rhingavia* situm possidebat, emendo sibi comparaverat.

Quæ prædia *Adolphus* duobus millibus marcarum denariorum Colonien- sium coënta novo Monasterio *Clarenthal* destinaverat, ut haberet, unde illi alimenta & alia necessaria præberentur. Ipsum ædificium hujus Monasterii anno MCCXCVI. d. II. Febr. inceptum, & fundamentum circa festum S. *Michælis* factum, sub auspiciis nobilis viri *Ludovici de Sonnenberg*, qui, *Adolpho* sæpius absente, curam terræ *Nassovie* gerebat.

At litteræ *Fundationis* a. MCCXCVIII. d. VI. Jan. ab *Adolpho Spira* data, consecutæ sunt, in quibus præcepit, ut *Adelheid* filia Regis & Soror *Richardis*, primum in hoc Monasterio occuparent locum. (b)

X 3

At

& Cancellarius vice Willegisi Archiepiscopi recognovit. Data IIII. Kal. Jan. Anno Dominice incarnationis. Dcccc. xxi. Indictione V. Anno autem tercii Ottonis regnantis nono.

Actum Polide feliciter amen.

Conf. *Schwapsini* Alfaria dipl. T. I. p. 135. *Sanauisches Magazin* St. 21. p. 181. St. 39. p. 359.

(b) Litteræ fundationis: In nomine sancte & individue Trinitatis, amen. *Adol- fus* Dei gracia Romanorum Rex semper Augustus, universis Sacri Romani Imperii fidelibus, tam presentibus, quam futuris, graciã suã & omne bonum. Quoniam Regi Seculorum immortalis & invisibili Soli Deo debetur omnis honor & gloria, summopere dignum duximus, exhibere majestati sue gloriam & honorem augendo cultum sui nostris (lege nominis) in ter- ris, ut etiam regni sui gloriam nobis impertiri dignetur in celis. Hinc est, quod nos in omnibus nobis, operante gracia Dei, salubribus inclite Im-agine, Romanorum Regine, thori nostri confortis karissime, monitis accen- si & dilecti germani nostri, Magistri *Dietheri*, de ordine fratrum Predica- torum, quem favore condigne dilectionis, non immerito prosequimur, inde- fessis exhortationibus & consiliis, incitati, dilectissimarum quoque nobis *Adilheydis* filie nostre & *Richardis*, germane nostre sanctis desideris ac piis precibus inclinati, Monasterium Ordinis sancte Clare pro nostra n- strorumque progenitorum salute fundavimus, & construendum decrevimus, nostris impendiis & expensis, ad honorem Domini nostri Jesu Christi & gloriose virginis *Marie* matris ejus, atque ejusdem sancte Clare virginis & Sanctorum omnium in comitatu nostro *Nassowie* prope oppidum nostrum *Wisbaden*, in fundo, qui ad curiam sancte *Adilheydis* in *Byburch* pertine- re dicitur, in valle, que dicebatur olim *Bruderode*, sed nos eam, mutato nomine *Clarendal* appellamus, volentes in eodem Monasterio pro funda- mento solido karissimas nobis *Adilheydim* filiam nostram & *Richardim*, germanam nostram, predictas sorores ordinis sancte Clare, quasi duos la- pides primarios preciosos vivos & caros cum aliis sororibus sui ordinis, ad servendum inibi Domino perpetualiter collocare. Pro construendis igitur

ac

At ipsum dominium & usum bonorum, quorum supra mentio facta est, litteris d. XXIV. Jan. *Oppenheimii* datis, *Wisbadium* missis, tradere accuratius

ac disponendis Ecclesia, choro, Monasterio, claustris, officinis & aliis edificiis, ac usibus quibuscunque ad necessitatem ac commodum dictarum sororum atque familie sue pertinentibus, donavimus & donamus libere ad augmentum dotis, donatione perfecta & irrevocabili inter vivos, salvo jure cuiuslibet, locum, fundum, seu aream memorate vallis, cum omnibus usibus, fructibus, & proventibus, qui in ea sunt, nunc & in futuro possunt fieri quoquo modo. Preterea dictam curiam nostram sive curiam in Byburch, que quondam fuit Abbatis & conventus Monachorum, ordinis sancti Benedicti in Sellen, Argentinensis Diocesis, atque curiam nostram, que vocatur Arminruive, que quondam fuit Abbatis & conventus Monachorum Cenobii Ebribacensis, Cisterciensis ordinis, Moguntine Diocesis, in qua Diocesi etiam predictum Monasterium Clarendal est fundatum, quas quidem curias sive curtes cum omnibus attinenciis suis in predictis abbatibus & conventibus Monachorum eorum spontanea & communi ad vendicionem accedente consensu, ad usum dictarum sororum ordinis sancte Clare comparavimus pro duobus millibus marcarum colonienfium denariorum, tribus Hallensibus pro denario computatis, eademque summa pecunie illis grater acceptantibus, a nobis tradita integraliter & soluta ac in eorum necessarios & communes usus conversa in dotem dicti Monasterii Clarendal & in sustentacionem dictarum sororum ordinis sancte Clare & familie sue existencium pro tempore in ipso Monasterio, donavimus & donamus simpliciter & absolute & in totum, donatione perfecta & irrevocabili inter vivos, cum omnibus attinenciis suis in Mulschebach & in aliis locis, terminis & rebus, domibus aliisque edificiis, molendinis, agris, vineis, nemoribus, virgultis, silvis, ortis, areis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, viis & inviis, aquis, aquarum decursibus piscariis, censibus, redditibus, proventibus acquisitis & acquirendis, mancipiis utriusque sexus, serviciis, iudicis iuribus quibuscunque, ceterisque omnibus attinenciis, cum omni integritate & libertate, quibus prefati viri, religiosi Abbates & Monachi, universa & singula predicta cuiuscunque vocabuli expressione notentur, habuisse & possedisse noscuntur. Et si quid amplioris libertatis ex magnificentia regalis gracie predictis superaddere possumus, solempniter addimus in his scriptis. Insuper sepedictum Monasterium Clarendal, cum dote sua libera, sicut superius est tacta, optulimus & offerimus, cum omnibus attinenciis suis liberum & solum Deo & sancte Marie, virgini integraliter & pro corde sacrificium voluntarium & devotum pro peccatis nostris & delictis, transferentes ea tenore presentium in jus & in proprietatem sepe dicti ordinis sancte Clare, ut famule Dei & sponse Christi, sorores videlicet ipsius ordinis in ipso Monasterio Clarendal, celesti Domino servientes, & in perpetuum servitute pro nobis, & pro statu regni nostri, atque pro salute parentum & liberorum nostrorum, devotis mentibus suum sponsum & Dominum patrem omnis gracie

ratus iussit *Adolphus*. Quam causam piam deinde *Regina* litteris d. XXVI. Febr. *Wimpinæ* datis pro more temporum confirmavit. (c) Sed redeo illuc unde divertimus. *Albertus* Austriacus, quantum poterat, se ab omnibus aliis bellis, quæ multos annos traxerat, ab ducebat, transferebatque animum ad opprimendum *Adolphum*. Ex quo factum est, ut inter alios, quos omitto, superiori anno cum *Conrado*, *Archiepiscopo Salisburgensi*

gracie & glorie jugiter deprecentur. In cuius rei testimonium evidens & memoriam sempiternam presens scriptum sigillo majestatis nostre iussimus communiri.

Datum Spire oct. Idus Januar. indictione undecima, anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo octavo, regni vero nostri anno sexto.

Conf. *Hagelgans*. l. c. p. 8.

(c) Litteræ Reginae Imaginæ: Ymagina Dei gracia Romanorum Regina, semper Augusta, universis sacri Romani Imperii fidelibus presentibus & futuris salutem & gratiam suam. Cum Serenissimus Dominus noster *Adolphus*, Romanorum Rex, nostris diutinis desideriis salubriter acquiescens, Monasterium ordinis sancte Clare fundavit in comitatu nostro Nassowia, in fundo, qui ad curiam sancte Adelheydis in Byburg spectare dignoscitur, cui nomen Clarendal imposuit, & curtibus suis bonis in Byburg, Muschebach & Armeru, quas vel que sua prompta pecunia ad usum fororum dicti ordinis comparavit, idem Monasterium dotavit, ipsumque Monasterium cum dicta dote sua libera prænominato ordini sancte Clare donatione perfecta & irrevocabili inter vivos, ac pro suis & suorum delictis Deo sacrificium devotum obtulit, sicut in litteris suis inde confectis sub regie majestatis sigillo, plenius contineri vidimus & perlegimus, suis felicibus actibus congaudendo. Nos a teneris annis intimo zelo sancte religionis ante dicti ordinis sancte Clare ferventes, fundacionem prefati Monasterii Clarendale & extera omnia & singula, que de sepedicto Monasterio & fororibus ordinis sancte Clare in prefatis litteris Domini nostri *Adolphi*, Romanorum Regis, semper Augusti, lucide continentur, eterne retributionis intuitu, & amore Aleydis filie nostre karissime, & Richardis germane, predicti domini nostri Regis, nobis amantissime, solempniter approbavimus, & laudavimus, ac tenore presentium universis & singulis premistorum benevoli consensus nostri firmitatem & gratiam irrevocabiliter impertimur. In premistorum autem omnium testimonium evidens & cautelam, ac memoriam sempiternam presens scriptum sigillo majestatis nostræ iussimus communiri. Datum Wimpine vi. Kalend. Febr. anno Domini Mcc. nonag. viii. regni vero dicti Serenissimi Domini nostri Reg. A. anno VIto. conf. *Hagelgans* l. c. Quod vero consensu muliebri istis temporibus opus fuerit, vid. *Senckenberg* prodr. jur. feud. p. 144.

Plura de hoc Monasterio Clarenthal memoria digna refert Gottfr. Ant. & henck. *Geschichtsbeschreibung der Stadt Wiesbaden*, p. 391. seqq.

genſi, hoſte acerrimo, pacem conſtitueret, ea quidem lege, ut neque ad-
verſus Regem Romanum, neque alium bellum gerere vellet. (d)

Nihil autem *Alberto* magis erat curæ, quam ut *Papam Adolpho* infe-
ſtum, ſibi autem amiciffimum redderet. Vix enim ſuperiori anno *Princi-
pes, Pragæ* congregati, exauctorationem *Adolphi* decreverant, *Albertum*
litteris hortantes, ut armis occuparet imperium, cum *Albertus* comitem
Häigerlochium, cognatum ſuum, cum litteris *Romam* mitteret, ut *Pontifex*
exauctorationem *Adolphi*, a quibusdam *Principibus* propoſitam, confirma-
ret. Atque ut multitudine pecuniæ, a bono honeſtoque *Papam* in pravum
abſtraherent, XVI. millia marcarum argenti illi juſſerat tradi. (e)

Qui vero etſi prædicabat, *Adolphi* exauctorationem a *Pontifice* appro-
batam, litterasque ſibi de illa re ad *principes Electores* eſſe miſſas, tamen
quod paulo poſt apparuit, *Bonifacius* a tanto ſcelere abhorruit, ipſæque
litteræ quas fama, auctoribus malis, divulgavit ad aucupandam vulgi gratiam,
quaſi aſſenſu comprabaſſet exauctorationem *Adolphi*, pro litteris adulterinis
habendæ ſunt. (f)

Igitur *Adolphus* poſtquam de exauctoratione per omnes locos agitabatur,
Romam legatos miſit, qui ad liquidum veritatem explorarent. At *Ponti-
fex* negabat, ſe in Regis *Adolphi* exauctorationem conſenſiſſe; illum po-
tius ad coronam imperialem *Romæ* accipiendam liberaliter invitavit. (g)

Ita-

(d) *Jacob. Unreſt.* in Chron. Carinthiæ apud *Hahn* Monum. Coll. I. p. 521. Scri-
bit: zu ſolche Zuitte wurd die Sach und Krieg um den von Salzburg und
ander in Rännnden alle richtig. conf. *Anton. Sreyereri* commentarii pro hi-
ſtoria *Alberti II. Ducis Austria* in additam. ad cap. I. p. 7.

(e) *Chron. Colmar.* ad h. a.

(f) Auctor *Chron. Colmar.* ita dubie ſcribit: Comes *Albertus* de *Häigerloch*
Romam adiit, juſtaque complexit *Papæ*, *Cardinalibus* cauſam, pro qua vne-
nerat, recitavit. Qui, (ut dixit,) litteras quasdam tradiderunt, & ad pro-
pria pergere permiferunt. Tenorem litterarum omnis homo ſimpliciter
ignoravit. Hæ litteræ *Papa* ſupra dictis *Electores* Regis, ſubito trans-
mittuntur. confer. *Raynald.* in contin. *Annal. Baron.* ad a. 1298. p. 520. Ubi
litteræ, quas oſtenderunt, adulterinæ vocantur.

(g) *Scherzii* diſſert. ed. *Lipſ.* p. 42. *Chron. Colm.* P. alt. p. 57. ita refert: *Princi-
pes* hiſ viſis litteris *Papæ* convenerunt & colloquium ſeu curiam in feſto
ſanctorum *Philippi* & *Jacobi* pro regni negotiis edixerunt, & Regem *Adol-
phum* & Ducem ſpecialiter vocaverunt. Audiens hæc *Adolphus* Rex nuncios
miſit ad curiam, ut litteras ducis *Auſtriæ* ſeu *Principum electorum* Regis
irritas facerent, aut delerent. Cum nuntii Regis ad curiam perveſſent
& *Papæ* Regis negotia revelafſet, taliter reſpondit: Neque *Dux Auſtriæ*,
neque *Principes* ad petitiones, quas porrexerant, a me litteras poterant im-
petrare, ſi autem litteras aliquas obtinuerunt, hoc per me non fecerunt:

quia

Itaque illi iniqui sunt iudices, qui dictitant, *Bonifacium Alberti* sententiam *Adolphum* abrogandi, habuisse ratam. (h)

Ille potius post fata *Adolphi* impios *Alberti* & Principum electorum mores in *Dominum* suum valde reprehendit, diuque *Aufriacum* potestate regia indignum iudicat, quod occidendo *Adolphum* omnis reverentia Regi debita animo excefferit. (i)

Neque obscure significat *Papa*, *Albertum* illis sceleribus patris, læsæ *majestatis* erimine esse reum. (k)

Idem ille in odium *Alberti* Regis post mortem Archiepiscopi *Boëmundi*, *Dietherus*, Regis *Adolphi* frater, ut *Ecclesie Trevirensi Archiepiscopus* præficeretur, providebat *Bonifacius*. (l)

Quid? quod illud scelus in Regem commissum tam alte manebat mente repositum, ut in litteris a. 1301. ad principes Electores missis, id appellaret *horrendum & piaculare flagitium*, ob effusum sanguinem innocentem, divina vindicta puniendum. (m)

Si quid vero isto tempore, quo hæc agebantur, *Pontifex Adolpho* dederit culpæ, id existimandum est, quod adhuc nullas pacis conditiones cum *Rege Gallico* accipere voluerit. Neque tædunt *Bonifacium* hoc tempore in eodem causâ genere laborare. Namque *Comes Flandriæ & Barre*,

Domini-

quia hoc die me penitus ignorare & verbis meis credatis, dicatisque secure Regi, ut veniat ad me, & ipsum in *Cæsarem* consecrabo. Auditis his, nuntii Regis ad propria redierunt.

(h) *Datr.* de pace publica. p. 17.

(i) *Henr. Sero* annal. ad an. 1298. *Albertus*, quum prædecessorem occidisset, electus fuit *Aquisgranii* in regem, misitque solemnes nuntios anno sequenti ad *Papam Bonifacium VIII.* pro approbatione electionis suæ: quem idem *Papa* multis allegatis rationibus repulit prima vice, & asseruit esse nullam. *conf. Platina* in vitis *Pontif. Bonifacii VIII.* (*Albertum*) quem in initio *Pontificatus* sui repulerat.

In *Jo. Vitodurini* Chron. p. 1768. *Pontifex Alberto* objicit: quod in *Christum Dominum* manum misisset, occidendo *Adolphum*, filium suum per dilectum.

(k) *Albert. Argent.* P. III.

(l) *Trithemius* Chron. *Hirsaug.* T. II. p. 74. Post mortem *Boëmundi Dietherus* ex comitatu de *Nassau* frater interemti Regis *Adolphi*, ordinis, ut ferunt, *Prædicatorum*, non electus, atque postulatus, sed quorundam consilio & provisione *Bonifacii Papæ VIII.* in odium *Alberti* Regis, *Archiepiscopus Trevirensis* ordinatur.

(m) *Raynaldi* annal. *Eccles.* ad h. a. p. 549.

Dominique quidam *Burgundici*, socii Regis *Angliae*, adhuc a Rege *Galliae* valde pressi, rebus desperatis, a Pontifice auxilium petebant, illoque arbitro in controversiis suis cum Gallis se uti velle, significabant. Quod etiam *Bonifacio* placebat, tamen legati *Anglici* hujusmodi consiliis obstant, causam interferentes, fide sua esse indignum, aliquid facere, quod non probasset *Adolphus*. Hinc *Bonifacius* jurisjurandi, quo *Anglorum* Rex tenebatur *Adolpho*, postquam fecerat gratiam, in scio *Nassovio* in disceptationibus istis sententiam suam d. XXVI. Jun. *Romae* pronunciavit. Eodem die dedit litteras publicas, quibus *Adolpho* & *Philippo* praecepit, ut suis quisque finibus contentus esset, neuterque alterum armis impugnaret. In eisdem litteris *Papa* *Adolphum* nostrum vocat Regem *Romanum*, & filium suum carissimum; quod non factum esset, si ad *exaustorationem* ejus antea consensisset. (n)

Neque tamen has litteras *Adolphus* videre poterat, cum illum paucis post diebus occisum esse, constat.

Etiam autem *Principes* ex litteris *Pontificis*, si quas miserit, sine dubio intellexerint, *exaustorationem* *Adolphi* illi minus probari, tamen ea, quae rescriperat, diligenter reticebant, illius consensum, ut voluntatem vulgi non offenderent, simulantes.

Itaque *Vienna* in mense *Februario* scilicet post octavam purificationis *Mariae* in conventu illustri conspiracyationem, superiori anno susceptam confirmarunt. Convenerant ad Ducem *Austriae*, Rex *Hungariae* *Andreas*, Rex *Bohemiae* *Wenceslaus*, Dux *Saxoniae*, *Marchio Brandenburgensis*, & multi alii Duces, *Principes* & *Episcopi*, quorum officia in Ducem *Albertum* minus poterant esse obscura.

Voluntas omnium, cum quibus similitates exercuerat, ut reconciliaretur, *Albertus* maximam dedit operam. At illorum diffidia & reconciliatio-nes enumerare longum est.

Neque id parvi aestimandum est, quod isto loco *Rex Hungariae* filiam suam principi hereditario *Bohemiae* *Wenceslao* desponderet. (o)

Alber-

(n) *Rymer*. acta *Angl.* ad h. a. *Matth. Westmonaster.* ad a. 1298. p. 431. *Raynald.* T. XIV. p. 518. seqq. *Säberlin*, R. 5. B. II. p. 669. seqq.

(o) *Hist. Austr.* ad a. 1298. p. 484.

Post octavam purificationis *B. virginis* convenerunt ad Ducem *Austriae* in *Vienna* illustris *Hungariae* *Andreas*, magnificus *Wenceslaus*, Rex *Bohemiae*, *Marchio Brandenburgensis*, Dux *Apuliae*, Dux *Opponiae*, *Marchio Dephile*, & alii quam plures nobiles, *Barones*, ministeriales & milites, *Episcopus Basiliensis*, *Episcopus Constantiensis*, *Episcopus Olnimicensis*, *Episcopus Pata-*

Albertus igitur cum in horum auxilio spem haberet, exercitum numero amplissimum poterat colligere, quando res ad certamen veniret. Inprimis *Alberto* grati erant hospites Dux *Saxoniae*, *Marchio Brandenburgicus* & Rex *Bohemiae*, quorum amicitiam diligenter colebat, cum de illorum suffragiis in nova electione certus esse posset. Pari modo *Albertus* de suffragio *Gerhardi* Moguntini, qui *Adolpho* erat maxime infestus, minime dubitabat. At illi erat persuasum, Electores Principes, *Palatinum*, *Coloniensem*, *Trevirenses*, qui partes *Adolphi* tuebantur, ad voluntatem nutumque suum non posse converti. (p) Igitur factum est consilio illorum, qui *Viennae* congregati fuerant, ut curiam *Francofurti* in festo *Philippi & Jacobi* pro diversis regni negotiis edicerent & Regem *Adolphum*, atque *Albertum* duces ad eandem evocarent. (q)

At *Albertus*, ut sibi in illa curia habenda eo major spes in sententia Regis *Bohemiae* esset, hunc sibi magnis beneficiorum vinculis obstringere studebat. Itaque ille, simulac imperio Romano potitus fuerit, Regi *Bohemiae* terras Imperii, *Egrensem* videlicet & *Misnensem* (*Plisnensem*) cum civitatibus, castris, munitioibus & hominibus ibidem, nec non castra dicta *Flozz* & *Prackstein*, ac oppidum *Videnum*, sita in Bavaria circa fines *Bohemiae*, cum ipsorum districtibus pro quinquaginta millibus marcarum argenti puri *Crugensis* ponderis oppignorare. d. XIII. Februarii promisit.

Ne autem *Albertus* videretur hac oppignoratione de bonis Imperii detrudere, significabat eisdem litteris, se vel usu illius pecuniae suppeditatae inde

Y 2

debite

Pataviensis, electus *Episcopus Arigonienfis*, *Episcopus Geormensis*, *Episcopus Pragenfis*, *Episcopus Frisingensis*, *Episcopus Verprunnenfis*, *Episcopus de V. Ecclesiis*, *Episcopus Secovienfis*, *Episcopus Chymensis*, *Episcopus Colocensis*, *Episcopus Wazensis*, frater *Amonius Episcopus Etloensis*, ordinis fratrum minorum & alii quam plures personae solennes. Abbates, Praepositi, Canonici & Comites Ungari multi. Certe ab antiquis temporibus est inauditum, ad unum Ducem tot & tam illustres convenire personas, & venerunt cum tanta multitudine Ungarorum, quod vix poterant invenire hospitia in civitate.

Eadem Hist. Austr. — Cum autem Rex *Adolphus* Ducem *Albertum* vellet circumvenire, terris suis privare sine causa, ecce per principes praedictos, qui ad Ducem usque *Viennam* venerunt, facta est valida conspiratio adversus Regem *Adolphum*.

Conf. *Hornock*, c. 665. seq. p. 603. *Haberlin* 1. c. p. 670.

(p) *Fuggeri* sententia, *Archiepiscopus Coloniensem* cum *Alberto* fecisse, minime firma est, cum amicitia quae *Adolpho* cum *Coloniense* interessit, ita fuit probata, ut hic illum deserere non potuerit.

(q) *Chron. Colmar.* 1. c.

debite retenta & potiora, per quæ magis *Thuringiam* & *Misniam*, quam regnum *Arelatense* intelligi volebat, cum bonis Imperii conjungere studere.

Quo beneficio si forte *Rex Bohemia* minus fuerit contentus, aliud addidit *Albertus*, cum litteris d. XIV. Mart. *Vimpæ* datis, illum omni onere fervitiorum & convocationum Imperialium eximeret. Tanta erat *Alberti* cupiditas imperii occupandi! (r)

Cæterum fama, malum, quo non velocius ullum, de istis scelestis consiliis per *Thuringiam* & *Misniam* brevi divulgatur: periculum *Adolphæ Landgraviis Friderico* & *Ticemanno* spem adferebat, oppida amissa recuperandi. Insidiari cœperunt *Henrico Nassico*, *Adolphæ* cognato, qui residens *Oschatii* terræ expugnatae procuracionem habebat. Illi oppidum *Rochlitium* irrupentes *Comitem Henricum* inter *Dabeln* & *Oschatium* ceperunt. Qui ut se vinculis liberaret, castrum *Lichtenwald* & oppida *Dabeln*, *Geithain* & *Bornam* illis principibus reddere coactus est.

Quum igitur *Adolphus* pro temporis ratione suis non posset auxilio venire, *Landgravi* utebantur fortuna secunda in expugnandis pluribus locis, in quibus *Torgavia* & *Belgern* numerantur. (s)

Per idem tempus *Adolpho* cum alia fortuna adversa in *Alsatia* conflictandum fuit. Illæ rebelliones, quæ non solum superiori anno, sed multo ante, auctore *Conrado Episcopo*, concitatae fuerant, etiam hoc anno alebantur, ut *Adolpho* facerent negotium, & *Albertus*, dum *Nassovius* aliis locis retineretur, sine impedimentis fines *Rheni* accedere posset. Multa igitur hortabantur *Regem*, ut iter suum ad seditionem comprimendam in *Alsatiam* converteret. Quo tempore id factum sit, accuratius definiri nequit. At cum supra diximus, *Adolphum* d. XXIV. Jan. adhuc *Oppenheimii* esse versatum, paulo post se in *Alsatiam* contulisse, verosimile est.

Ista seditio, ad quam sedandam *Rex noster* in *Alsatiam* profectus est, erat causa, cur *Præfectus Imperialis*, *Theobaldus*, *Comes Phirretarum*, non solum *Comiti Friburgensi*, sed etiam *Conrado Episcopo Argentinensi* arma inferret, illorumque terras vastaret.

Eodem tempore *Argentinenses* cum *Hagenoicis* decertabant armis. Etsi vero *Argentoratenses* hac vice ab *Hagenoicis* laceffiti fuerint, quia nonnulli cives *Argentinenses* ab illis male habiti dicuntur, tamen hæc controversia per amicabilem compositionem finiri potuisset, nisi a *Conrado Argentora-*

(r) de *Ludovig* Reliq. T. V. p. 442. seqq. & 439. seqq. *Lunig*. Cod. Germ. dipl. T. I. p. 975.

(s) *Tenzel* — — Sect. III. §. 20. p. 938. seq. & *Wilkius*, l. c. L. IV. c. 8. seq. & 14. seq.

toratenses ad arma excitati fuissent. Quid? quod *Episcopus* mentem dissimulabat suam: Ego vero, inquit, quia *fidelitatem eis*, (*Argentoratensibus*) *servare promisi*, non eos audeo relinquere. In hac parte, nec propter hoc volo *Imperialem* invadere potestatem.

Cives vero *Colmaria* hoc tempore voluntati *Conradi* adversantur; se potius fidem Regi suo *Adolpho* servaturos esse his verbis profitentur: *Amici vestri fuimus, semper sumus, & esse volumus in nullo vos ledere cupientes, si autem Dominus noster vos ledere & nos in adiutorium suum vocare voluerit, ipsum adjuvabimus diligenter, vestram super hoc indignationem minime formidantes.*

Interea *Argentoratenses* Duce *Conrado Hagenoiam* oppugnare cœperunt: quorum vero res minus prospere cessit, cum infectis rebus abire coacti sunt, Comite *Phirretarum* cum copiis, ex fidelibus *Alsatie* congregatis, in auxilium properante. (t)

Sed *Conradus* ostendit suum odium in *Adolphum* etiam aliis rebus. Quo nunc apertior erat conjuratio hostium contra *Regem Romanum*, eo minus ille studium suum in *Albertum Austriacum* dissimulabat. Jam superiori anno & multo ante oppidum *Argentoratium* *Comites Lichtenbergicos, Ochsensteinios, Bipontinos, Hohenloenses, Friburgicum* aliosque sceleris sui conquiescerat socios: Quorum conspiratio in interitum *Adolphi* ita hoc anno aucta & manifestata fuit, ut procuratores Imperiales, *Comitem Phirretarum & Comitem de Geroldseck* in ulteriore *Rheni* parte praefectum in *Mordenavia*, expellerent *Alsatia*, dicentes, se injuriis horum procuratorum graviter laesos, querelasque suas saepius frustra ad *Regem* detulisse. Qui igitur Praefecti, relicta *Alsatia*, ad *Adolphum* confugerunt. (u)

Y 3

Quam

(t) *Annales Colmar.* ad a. 1297. seq. p. 31. *Chron. Colmar.* p. 56.

(u) *Trübemius Chron. Hirsaug.* ad a. 1297. anno liquidem prænotato Comitem de *Geroldseck* & quendam alium Comitem, quos Praefectos Provinciales in *Alsatia* constituerat, qui *Conrado de Lichtenberg, Episcopo Argentinensi*, ejus *Ecclesiae civibus & incolis terræ nimium molesti, plures molestationes crebrius intulerunt. Qui contumeliosus & injuriis graviter laesi, querelam contra dictos Comites Hermannum de Geroldseck & alium saepius detulerunt ad Regem; postulantes instanter, ut eorum temeritatem Regali auctoritate compesceret, sed omnia frustra, quia Rex in tyrannidem conversus, aut eos audire contempsit, aut verbis mendacibus decepit. Unde postremo non valentes injurias sibi quotidie illatas diutius aequanimiter tolerare, se potenter contra *Regem Adolphum* opposuerunt. In unum igitur consentientes *Conradus* praefatus *Episcopus*, cives *Argentinenses*, cives de *Hagenawæ*, cives de *Colmaria*, cives de *Lichtenberg*, *Comites de Ochsenstein*, *Comites**

Quam vanæ sint rationes quas conjurati sceleribus suis prætendant, facile is intelliget, qui mentem illorum factiosam, *Alberti* nimis studiosam considerat.

Quum vero *Archiepiscopus Moguntinus* istam seditionem conjurato- rum, *Adolphi* moram & negotia nosset, monuit *Aufriacum*, ut iter suum hoc opportunissimo tempore in fines *Rheni* sine mora susciperet. (*) Ad quod perficiendum is omnibus necessariis rebus erat instructus.

Illi fuerat curæ, ut satis copiosum & ornatum haberet exercitum, qui ex *Aufriacis*, *Hungaricis*, *Bohemicis* & *Carinthiacis* militibus erat composi- tus. Præterea multi Comites, Dynastæ nobiles, Episcopi in *Suevia* & *Al- satia* cum illo faciebant ejusque exercitum augebant, in quibus *Archiepiscopus Moguntinus*, *Comes Wurtembergicus Eberhardus*, *Episcopus Argenti- nensis* & *Constantiensis* numerantur. (x)

Neque *Adolphus* ad defensionem opibus erat destitutus, præsertim cum gener ejus *Rudolphus*, Princeps Elector Palatinus, & *Otto* Dux Bavarie inferioris suas copias exercitui regio adderet, eique *Archiepiscopus Trevi- rensis* & *Coloniensis*, ac pleræque civitates *Rhenenses* faverent. (y)

Mili-

tes de gemino ponte, vulgariter de *Zweybrucken* nuncupati, Comites de *Hohenloe* & alii multi præfules, Comites, Barones, nobiles & cives contra Regem *Adolphum* unanimiter conspirarunt & facta cum *Alberto* confederatione firmissima, quidquid partes sequebatur Regis in circuitu pro vi- ribus hostili animo persecuti sunt. Nam imperu facto, supra dictos duos Comites *Alsatie* intrusos violenter præfatos, usque adeo persequentes affl- xere, ut *Alsatia* dimissa fugere ad Regem suum fuerint compulsi.

(*) *Hist. Austr.* ad a. 1298. Dux *Albertus* vocatus ab *Archiepiscopo Mogunti- nensi*, *Domino Sichardo* (lege *Gerhardo*) in capite jejunii cum paucis *Au- stralibus*, & fere trecentis *Ungaris* proficiscitur per *Bavariam* conditionali- ter & pacifice, per *Sueviam* autem bellando malis gratis Regis *Adolphi* *Argentiniam* usque pervenit, ubi ab Episcopo ejusdem loci & a multis no- bilibus gloriose est receptus.

Chron. Austr. ad a. 1298.

(*) *Chron. Colm.* p. 57. de exercitu Ducis scribit: Dux *Austria* vocatus cum in- finita multitudine *Hungarum* & *Cumanorum* venit, qui omnes pugnare cum sagittis & arcubus confueverant. Habuit secum *Austriales*, qui armis fer- reis utebantur.

Chron. Würtemb. apud *Sehannar.* vind. Coll. X. p. 24. — Postea Dux *Austria* *Albertus* fecit conspirationem contra Regem *Adolphum*, in cujus auxilio non ultimus fuit *Eberhardus*, Comes de *Wirtemberg*.

(y) *Chron. Colmar.* p. 57. pergit de exercitu Regis ita commemorare: Igitur Rex *Adolphus* contra Ducem *Austria* cum magna multitudine venientem in oc- cursum currit cum hominum armata multitudine copiosa. Armati reputa- ban-

Milites plurimi ex utraque parte non nuper collecti, sed multo ante bel-
lis conſueti, atque exercitati. Regis copiæ diu multumque in *Thuringia*
& *Misnia* ſecutæ fuerant caſtra, ſicut *Auſtriacus* cum hoſtibus vicinis per
multos annos bella gravia geſſerat, factaque ſuorum fortia nōverat.

Præterea uterque fatiſ providerat de pecunia parata, quæ belli uſus in-
diget. Quinquaginta illa marcarum millia, quæ *Alberto* Rex *Bohemiæ*
pro oppignorationibus honorum Imperialium perſolvit, iſto tempore ad mul-
ta negotia expedienda valebant. Circiter idem tempus *Episcopus Freifin-*
genſis, *Alberto* amiciffimus, huic quandam pecuniæ ſummam ſuppeditavit. (z)

Neque *Adolpho* deſuit ſtudio pecuniam, quanta opus erat, compa-
randi. *Conrado* Dynaſtæ *Weinsbergenti* non ſolum omnia privilegia a Re-
gibus Romanis conceſſa, adjecta immunitate a iudiciis exteris, confirmavit,
ſed etiam illi redditus Imperiales *Heilbrunæ*, *Wimpinæ*, *Mosbaci* & *Sinds-*
hemii pro 15000 libris *Hallenſium*, quas *Conrado* debebat, tum tempo-
ris oppignoravit. (a)

Nunc vero præmiſſis, quæ ad tantum pugnantium negotium pertinebant,
conſiderationem noſtram in ipſum *Alberti* iter intendamus.

Is enim a *Gerhardo Moguntino* monitus, ut ſupra diximus, circa me-
diam quadrageſimæ, *Vienna* relicta, iter faciebat per *Bavariam* & *Sueviam*.
Idem *Friſingæ* cum ſexcentis militibus pernoctaffe dicitur. Eſt vero *Otto*,
Dux *Bavariæ* a partibus *Adolphi* ſtare non inſtituatur, tamen vim exer-
citus

bantur, qui galeas ferreas in capitibus habebant, & qui *Wambanicam*, id
eſt tunicam ſpiſſam ex lino & ſtuppa vel veteribus pannis conſutam, & de-
ſuper *Camifiam* ferream, id eſt, veſtem ex circulis ferreis contextam, per
quæ nulla ſagitta, arcus poterat hominem vulnerare. Ex his armatis cen-
tum inermes mille lædi potuerunt. Habebat & multos, qui habebant dex-
trarios, id eſt, equos magnos, qui inter equos communes quaſi *Bucephalus*
Alexandri inter alios eminebant. Hiequi cooperti fuerunt cooperariis
ferreis, id eſt veſte ex circulis ferreis connexa. Aſſeſſores dextrariorum
habebant loricas ferreas, habebant & caligas, manipulos ferreos, & in
capitibus galeas ferreas, ſplendidas, & ornatas, & alia multa, quæ me tæ-
duit enarrare.

Tribemius Chron. Hirſaug. ad a. 1298. de ſociis *Adolphi* ſcribit: Habebat autem
in ſua parte generum ſuum, videlicet *Rudolphum*, *Comitem Palatinum*
Rheni de *Heidelberg*, *Ludovicum* quoque ducem *Bavariæ*, cives etiam
Wormatienſes, *Frankofurtenſes*, *Geilenhufenſes*, *Oppenheimſes*, *Pro-*
vincialem Haſſiæ *Comitem* quoque de *Jfenburg* & plures alios *Comites*,
Barones, *nobiles*, *cives oppidanosque*, quorum auxilio, ſi omnes debito con-
veniffent in tempore, adverſarius forte viciffet.

(z) *Meichelbeckii Hiſt. Friſingeniſis* T. II. P. II. p. 131.

(a) de *Ludovig-Reliq.* T. XII. p. 563.

citus *Alberti* sustinere non audebat, sed transitum illius pacificum per suam terram concedebat. Inde *Albertus* per *Sueviam* profectus est. Ad *Augustam Vindelicorum* aliquot dies morabatur. Ducis milites ubique prædati sunt, neque sacris neque profanis locis pepererunt. Atque in campo illo, qui dicitur *Lechfeld*, morans, verebatur, ne sibi hostis *Adolphus* obviam veniret. Quum vero audiret, illum procul abesse, ad fines *Rheni* properans, progressus est *Uberlingam* ad lacum *Podamicum* & hinc *Waldshuthium* prope *Rhenum*, ubi d. XVI. Aprilis versatus est. (b)

Quum vero *Otto* Dux *Bavariæ*, *Alberto* iter facienti per *Bavariam* resistere non posset, se cum manu sua collecta in *Sueviam* convertit, Regi *Adolpho* contra hostem advenientem suppetias laturus. Quod negotium ita prospere processit, ut mense Aprili apud *Oberndorf* Comitem de *Haigerloch*, qui a quibusdam Comes de *Herlo* vocatur, cum magno pecunie pondere præmissum, ad socios acquirendos, ex improvise opprimeret, interficeret, quingentos milites partim caperet, partim occideret. (c)

Quibus confectis, iste *Otto* ad Regem nostrum qui illo tempore *Rubeacum*, municipium Episcopi *Argentinenlis* obsidebat, de clade Comitis de *Haigerloch* nuncium detulit lætum, magnoque excipitur gaudio. (d)

Ita initia rerum in hoc bello Regi nostro erant felicia. Quum vero *Adolphus*, non temere *Conrado* Episcopo iratus, in obsidione *Rubeaci* hæreret, nihil obstabat, quo minus *Albertus* ante XXIII. Aprilis in *Brisgaviam* perveniret.

Rex

(b) *Hist. Austr.* ad h. a. *Aventinus Annal.* p. 697. *Henr. Stero* ad h. a. *Chron. Austr.* ad h. a. *Chron. Austr.* ad h. a. *Conf. Säberlin*, l. c. p. 671. seq.

Et si *Fugger* p. 215. narrat, Ducem *Palatinum* apud *Ducem Austria* hoc tempore ad *Monachum* fuisse, & nomine loceri sui *Adolphi* transactionem proposuisse, quam *Albertus* detestatus fuerit, tamen id probari nequit. Idem scriptor refert hoc tempore *Adolphum* ad *Ulmam* cum manu selecta venisse.

Chronicon Augustanum Werlichii p. m. 93. scribit: gegen *Adolph*, so sich gleich d. a. m. 1298. nach dem Weisnischen Krieg zu *Ulm* aufhielt, hat *Albertus* sein Kriegsvolk vorbei geführt. Quod etsi fieri potuit, tamen est res altioris indaginis.

Eodem tempore Comes *Oettingensis* a nostro ad *Albertum* legatus esse dicitur. *Säberlin* l. c. p. 672.

(c) *Albert. Argent.* p. 106. Auctor de *veteribus Landgrav. Thuring.* apud *Eccard.* in *Orig. Sax.* p. 449. *Henr. Rebdorf.* in *annal.* ad h. a.

(d) *Avent.* l. c. *Otto* devictis hostibus triumphabundus ad *Cæsarem*, qui tunc *Ruffas* aquas, *Argentoratensis* Episcopi municipium obsidebat, pervenit, maximoque gaudio excipitur.

Ex quo igitur facile conjicitur, *Fuggerum* sine causa scribere, *Ottomem* argente corruptum *Duci Austria* transitum per terras suas permisisse.

Rex quidem partem militum suorum, qui se Bojis conjunxerant, *Alberto* miserat obviam. At hi non multum contra illum valebant, sed post cladem *Haigerlochii* per anfractum ad exercitum *Adolphi* se recipere cogebantur.

Jam vero *Rex* copias suas ad resistendum contrahebat, præter illas, quas reliquerat ad *Rubeacum* clausum tenendum, summa ope nitens, ut *Albertum* a transitu *Rheni* prohiberet. Neque tamen poterat impedire quo minus *Aufriacus Friburgum* Brisgaviense accederet.

Quo loco *Argentoratenses* mille equitibus & peditibus *Alberti* exercitum auxerunt, et si *Aufriacos* in oppidum suum non receperint *Friburgenses*, sed quovis modo illorum conatui restiterint.

Quod cum cognosceret *Nassovius*, castra sua ad castellum *Kenzingam* posuit, ut *Ducem* a transitu *Rheni* arceret. Eundem locum petebat *Albertus*, ut utrumque exercitum *Elza*, exiguis annis, intercederet, adeoque milites ex utraque parte commode inter se sermones conferre possent. In quo situ per quatuordecim dies utriusque exercitus permanserunt: alter alterum gradu suo depellere studebat, sed parum felici successu.

At *Imperator*, quo facilius *Ducem* posset adoriri, oppidum *Kenzingam*, ad tempus a *Domino* de *Usenberg* pretio comparavit, valle *S. Gregorii* & arce *Blixbergo*, in *Alsatia* sitis, illius *Domino* oppignoratis. (1)

Id cum minus placeret *Alberto* inducias ab *Adolpho* petiit, simulans se dare operam, ut sibi cum *Rege* conveniret: illas quoque in unum diem in principio mensis *Maji* impetravit. Quo facto *Albertus* callide occultans, quæ sentiret, noctu castris relictis, *Rhenum* prope *Rhinaugiam* transit. Ita ille manus *Imperatoris* evasit, *Argentoratum* perlatus ubi *Episcopus Conradus*, ejusque focii arma sua *Alberto* jungebant. Atque ita ultra mentem

(1) *Annal. Colmar.* ad a. 1298.

Dux *Austriæ* venit in *Prisgaviam* prope *Kenzingam*, ante festum *S. Georgii* cum *Ungarorum* *Cumanorumque* multitudine, volens ad electionem *Regis Romani* pervenire, & ut deponerent, pro viribus laborare. Intelligens hoc *Adolfus* *Rex Romanorum*, cum multo meliore, atque majori militia, cum multitudine copiosa hominum, ipsum velociter impedivit. Sed cum *Adolfus* ad exercitum *Ducis*, propter aquam venire non potuisset, castellum *Kenzingam* a *Domino* de *Usenberg* ad tempus pretio comparavit, ut ad exercitum *Ducis* posset, quando vellet, feliciter pervenire. Timens autem *Dux* impetum *Regis*, suis hæc peditibus referebat: hæc nocte me *Rinaugiam* præcedetis, ego autem ad vos eras veniam festinanter, sequenti die, circa tertiam, castra propria succendit, & suos pedites sequebatur.

fem exercitus *Alberti* in loco maxime idoneo prope *Argentoratum* commoratus est. (2)

Postquam igitur animadvertēbat *Adolphus*, se hoc loco nocere non posse *Alberto*, se recepit in *Alsatiā superiorem*, ubi antea partem copiarum suarum ad oppugnandum *Rubeacum* reliquerat. Itaque Rex, dum *Albertus* in castris ad *Argentoratum* quietus fuit, *Rubeacum* acrius oppugnare pergit, sperans, *Albertum* ad oppidi liberationem accessurum, adeoque in loco aperto illius fieri potestatem. At in hac re cum Regem opinio fefellisset, ipsumque *Rubeacum* valido præsidio ita esset fretum ut crebris eruptionibus multos homines *Adolphi* perderent; tandem *Adolphus*, infestis rebus ab obsidione d. XXIX. Maji destitit, & oppidum *Egishemium* obsidere cœpit. Illum d. XI. Jun. in obsidione hujus loci adhuc occupatum fuisse, certum est. Sed d. XVI. Jun. ab *Egishemio* abscessit, cum audiret, *Albertum* castra sua, quæ adhuc fuerant prope *Argentoratum*, movisse. Namque *Albertus* certior factus, socios suos *Moguntia* convenisse, ut exauctorarent *Adolphum*, eundem in locum iter dirigit suum, suasque copias, comparato *Argentorati* comœatu, eoque navibus devecto, *Rhenum* descendere jussit. Quo facto *Dux*, qui *Rudolphum Palatinum* a Rege avertere studebat, oppidum ejus *Alzeiam* oppugnare cœpit: quæ cincta, in octo dies pacifcebatur inducias, hac conditione, ut si hoc dierum intervallo ab *Adolpho* non liberaretur, gratiam *Alberti* experiri vellet. Quo nuntio Rex commotus, *Alsatiā* relicta, ad hostem suum persequendum, & *Alzeiam* liberandam, in *Palatinatum* properabat. Hinc factum est, ut jam d. XXII. Jun. castra sua haberet ad *Spiram*, quod ex privilegio quodam, *Spirensibus* in Judæos concessio (3) intelligitur. Postea Regem prope *Alzeiam* tentoria sua collocasse satis apparet: (4) quod indicio est, *Adolphum* laborantibus civibus adhuc opportuno tempore suppetias tulisse.

Quan-

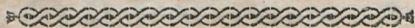
- (2) Errat igitur *Pontanus* in Hist. Gelria p. 171. putans exercitum *Ducis Austria* hoc tempore adversus regios prope *Aquisgranum* pugnasse: cujus erroris occasionem dedit *Jac. Meier. in Annal. Flandria*, p. 86. qui contendit, *Albertum* per id tempus *Aquisgranum* oppugnasse.
- (3) *Chron. Lehmanni*, l. c. hæc habet: Datum in castris apud *Spiram*, X. Kal. Jul. a. 1298. regni anno septimo.
- (4) *Chron. Colmar.* p. 59. Rex hæc intelligens, descendit, ut obsessos restitueret pristinae libertati; & paullo post: Rex prope *Alcinache* sua tentoria collocavit.

Quoniam idem oppidum, postquam nova *Regis Alberti* electio facta fuit, iterum ab *Alberto* obfessum atque exustum esse videtur. (5)

Dum vero hæc in *Palatinatu* agebantur, *Alberti* exercitus penuria rerum necessariorum laborabat, consumto comæatu, quem *Argentorato* deduxerant. Civitates vicinæ militibus *Alberti*, quem deriserunt, necessaria vendere nolébant, cum Regem *Adolphum* tanta reverentia prosequerentur, ut ejus exercitus omnibus, quibus indigebat, abundaret. (6) (e)

Interim hostes *Adolphi*, *Moguntia* congregati in auferendo Imperio occupati erant: id quod alio tempore auspiciis secundis, pertractare constitui.

- (5) *Hist. Austr.* Albertus electus profectus est ad quandam civitatem dictam Alzey, quam expugnat & succendit. Itaque minus recte Diether ab Helmstatt judicat, scribens, Albertum ab Electoribus *Alzeia* Regem Romanum pronuntiatum esse. In verbis: ipsum super dolium levantes in regem sublimarunt; legendum est solium; quod annotat *Pistorius* in amœnit. T. III. p. 709.
- (6) *Chron. Colmar.* p. a. p. 59. Civitatum cives hunc Regem (Albertum) deriserunt, & ei nullatenus parere voluerunt eique vendere necessaria renuerunt: Regem *Adolphum* pro Rege tenuerunt, & ei necessaria præbuerunt, fidemque ad ipsius obitum usque tenuerunt.
- (e) *Alberti. Argent.* p. 110. *Paraleipom.* ad *Conradum Ursberg.* ad h. a. *Annal. & Chron. Colmar.* ad h. a. *Kanigshoff. Chron. Alsat.* p. 121. *Leimanni Chron. Spir.* p. 573. *Hist. Austr.* ad h. a. *Scherz.* l. c. p. 42. seq. *Haberlin.* l. c. p. 672. seq.

Quod reliquum est, impense petimus a FAUTORIBUS & AMICIS litterarum humaniorum, ut ad solemnia nostra confluant, suaque honorifica præsentia conferant, quæ ad commodum & honorem GYMNASII NOSTRI pertinent. Hoc nobis gratius facere nihil possunt. Præter examen minus *solemne* paucis ante diebus habendum, *lustratio* prædicta hora matutina VIII. inchoabitur.

HORA II. POMERIDIANA

I. Ex Classe Prima declamabunt :

- 1) Jo. Fridericus KOEPP, Wisbadensis, de morte, virtutis magistra. Germ. Valed.
- 2) Gottfrid. Christian. KOERNER, Wisbadensis, de usu Physica insigni. Germ. Valed.
- 3) Philipp. Casimir. DIEFFENBACH, Rhoda Superiori-Nassovius, de Sapien-
tia in eligendo vita genere. Germ. Valed.
- 4) Henr. Christ. Wilhelm. HOFFMANN, Wisbadensis, de vero temporis per-
brevis usu. Carm. Germ. Valed.
- 5) Jo. Henr. Philipp. Wilhelm. SCHMIDBORN, Grafenwisbaco-Nassovius,
de officiis circa opes. Lat.
- 6) Christian. Wilhelm. HENCK, Idsteinensis, de usu historia. Gall.

II. Ex Classe Tertia & Quarta de condiscipulatu Ciceronis
& Attici prodibunt disputaturi :

- 1) Jo. Adam. HEUSER, Idsteinensis.
- 2) Carol. Ludovicus CRAMER, Monasterio-Hassus.
- 3) Jo. Henr. Daniel. MÜLLER, Buzbaco-Hassus.
- 4) Christian. Christoph. FORST, Langen-Schwalbaco-Hassus.
- 5) Jo. Christian. Daniel. BICKEL, Biberico-Nassovius.
- 6) Ludovicus Henr. SCHALLER, Rœdelhemio-Solmfensis.
- 7) Fridericus Henr. Ludovicus EBENAU, Fano St. Goaris-Hassus.

Ne 1627.8

KO78

ULB Halle

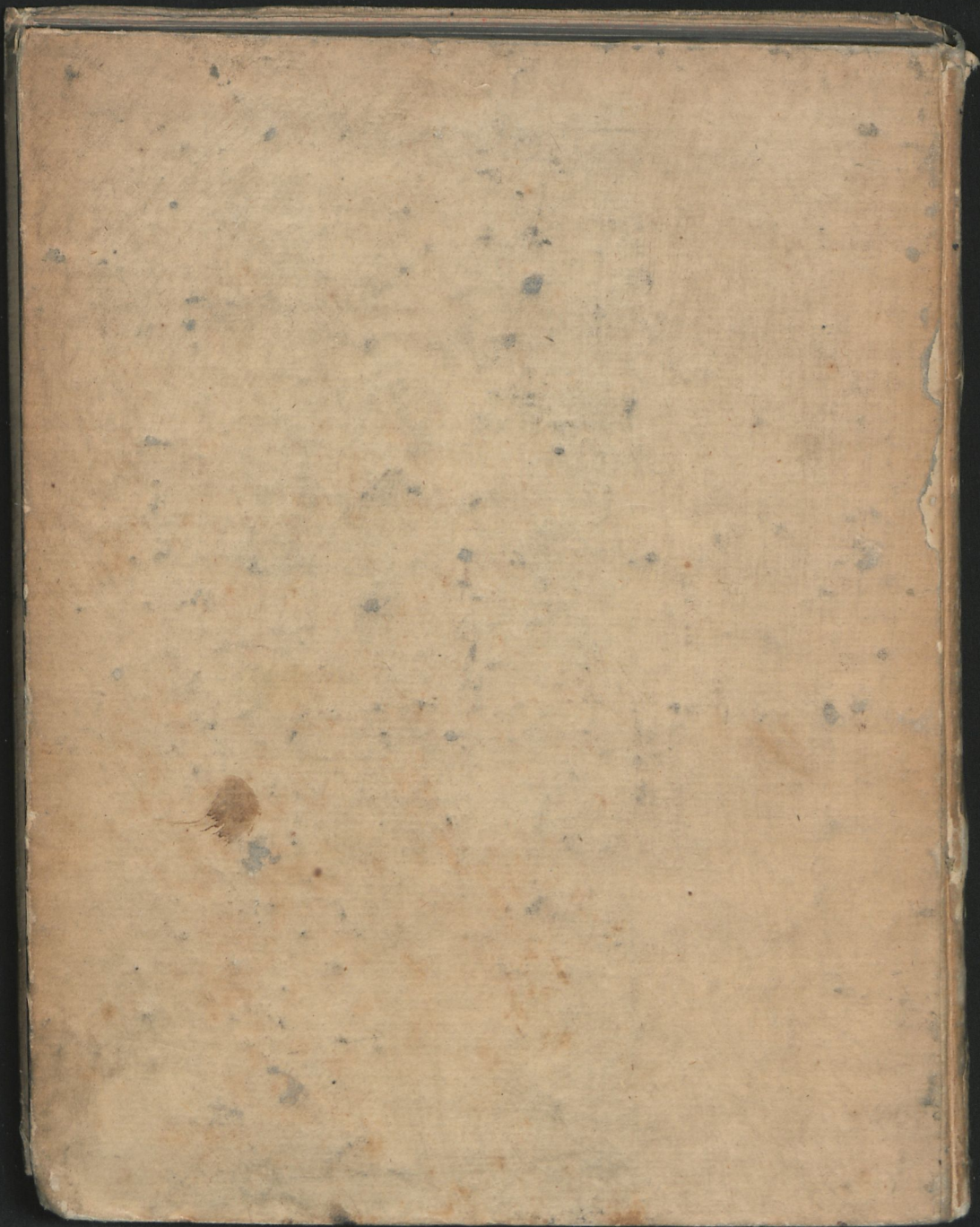
3

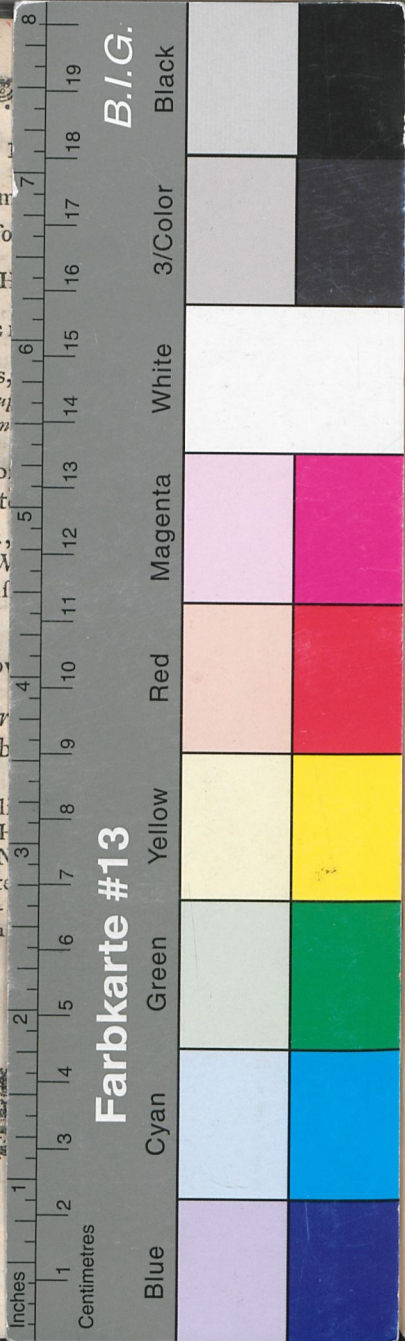
006 305 962

n.o

B.I.G.

Farbkarte #13

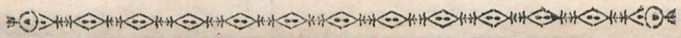
SCHEDIASMA OCTAVUM

DE VITA

ADOLPHI NASSOVII, REGIS ROMANORVM,

A. M C C X C V I I I .

ATTENTATAM AD MAJESTATIS
EIVS IMMINVTIONEM VSQVE.

Q V O

AD LVSTRATIONEM GYMNASII IDSTEINENSIS

VERNAM,

D. XXII. MENSIS MARTII, A. R. S. c19 19 CC LXXIX.

HABENDAM,

FAVTORES ATQVE AMICOS REI SCHOLASTICÆ

OMNI OBSERVANTIA INVITAT

JO. PETR. WAGNER,
PROFESSOR ET RECTOR GYMNASII.

WISBADII,
IMPRIMEBAT IO. SCHIRMER, AVL. ET REGIM. TYPOGRAPHVS.